

населението в първите години след Освобождението.

Ако се вземе предвид само показателят вероизповедание, също се получава невярна информация за етническият състав. Действително преобладаващата част от турците и българите изповядват съответно ислям и източноправославието, но към броя на мюсюлманите се причисляват българите мохамедани, татарите, част от ромите, а към източноправославните – част от ромите, изповядващи християнска религия, гърците, румънците, руснаците и редица други етнически групи. При следващите две преброявания (1887, 1892 г.) на населението в Княжество България се регистрират също само вероизповеданието и матерният език (Аркадиев, 1992).

Етническата принадлежност на населението в България започва да се отчита от 1900 г. и присъства във всички следващи преброявания, с изключение на преброяването през 1934 г., както и това през 1985 г. във връзка с провеждането на „възродителния процес“. В основата на новия подход при преброяванията от 1900 г. до 1946 г. са отразени препоръките на Международния статистически институт, залегнали в Закона за преброяванията от 15 декември 1897 г. Може да се каже, че подходът, използван при преброяването през 1900 г. (а донякъде и през 1905 г.), е преходен. Следващите преброявания затвърждават новия подход и, общо взето, са правени при единна методология и методика. С това се слага началото на една епоха в преброяванията на населението с прилагане на всички научни постижения и модерни виждания в тази област. За първи път в преброителната карта се въвежда пряк въпрос за народността на преброяваното лице. България е една от първите страни в Европа, която въвежда този признак. Ясно се подчертава самоопределението – преброяваното лице определя (поне номинално) както езика (матерен, роден говорим), така и етническата си принадлежност. След преброяването през 1926 г. се пренебрегва отразяването на етническия състав на населението. Събраните по време на преброяването през 1934 г. данни не са обнародвани. Отразен е само съставът на населението по говорим език (Аркадиев, 1992).

Следвайки традицията в преброителната карта, се поставя и въпросът за матерния език или неговите варианти. Двамата въпроса – за матерния език и народността, претърпяват известна еволюция във времето. Най-кратко те са поставени при преброяванията през 1900 и 1905 г., а през 1910 и 1920 г. има известно разширяване на въпросите. При преброяването през 1926 г. те добиват следния вид: а) Роден (говорим, матерен) език. Кои е езикът, на който обикновено говорите у дома си (български или друг такъв); б) Народност. Какъв сте по народност, по произход, по раса (българин, турчин, циганин, евреин, гърк, каракачанин, румънец, цинцарин, гагаузин, чех, хърватин или друг такъв). Постепенно въпросът за матерния език се поставя като говорим език (основен разговорен език) и като такъв се отразява след 1926 г. и във всички следващи преброявания (Аркадиев, 1992).